

22 marca 2016 r.

Prof. dr hab. Jan Szyszko
Minister Środowiska

Szanowny Panie Ministrze,

Jako uczestnicy Konferencji pt. „Puszcza Białowieska – mity, fakty i przyszłość”, która odbyła się w Warszawie i Białowieży w dniach 12-13 marca 2016 r., składamy swoje *votum separatum* w odniesieniu do „Wniosków Konferencji”, które zostały sformułowane w imieniu Konferencji, a więc wszystkich jej uczestników.

Propozycje tych Wniosków zaprezentowano w skrótovej formie na zakończenie drugiego dnia obrad, bez możliwości odniesienia się do nich. Mimo braku dalszych konsultacji, zostały opublikowane na stronie internetowej Ministerstwa Środowiska¹ i obecnie są przedstawiane w sposób sugerujący, że stanowią zgodną opinię, przyjętą przez wszystkich uczestników Konferencji. W związku z tym czujemy się zobligowani do jednoznacznego zaznaczenia naszego zdania odrębnego.

„Wnioski” zawierają między innymi stwierdzenia, które w ogóle nie były tematem dyskusji, ani nie mogą być przedmiotem rozstrzygnięć konferencji tego typu, na podstawie pobieżnej wizji terenowej i bez dostępu do odpowiedniej dokumentacji czy wyników szczegółowych analiz. Ponadto w przypadku niektórych konkluzji co najmniej część uczestników prezentowało odmienny pogląd, czego nie zaznaczono. W szczególności:

- Przeprowadzona sesja terenowa nie mogła w żaden sposób zweryfikować, czy w Puszczy Białowieskiej wykonywano, czy nie wykonywano „dodatkowe” wycinki drzew (nie jest też jednoznaczne – dodatkowe w stosunku do czego). Uczestnicy nie byli nawet poinformowani, że takiej weryfikacji się od nich oczekuje.
- Podczas wizyty w wybranych oddziałach Puszczy uczestnicy Konferencji mieli okazję oglądać skutki gradacji kornika i znaczące liczby zamartwych lub zamierających świerków (przede wszystkim na siedliskach grądów). Nie widzimy jednak podstaw do stwierdzenia, że wizja ta ukazała „pogorszenie stanu takich leśnych siedlisk priorytetowych” jak np. bory i lasy bagienne (91DO), których ta prezentacja terenowa w ogóle nie obejmowała. Przeciwnie – fragmenty bagiennych borów, mijane pomiędzy przystankami wybranymi do wizji, wydawały się wyróżniać brakiem śladów istotnej gradacji kornika, choć oczywiście niereprezentatywna próba, widziana przez okno jadącego mikrobusu, nie może stanowić jakiegokolwiek podstawy do wyciągania praktycznych wniosków. Także ocena stanu wszystkich innych wymienionych we wnioskach siedlisk wymagałaby ilościowej i jakościowej analizy kryteriów (np. przyjętych na potrzeby monitoringu siedlisk przyrodniczych, prowadzonego przez GIOŚ), pozwalających na ocenę stanu siedliska, a tego nie zrobiono. Konferencja w naszej opinii nie dała podstaw do stwierdzenia „zaniku siedlisk priorytetowych”, a więc i kolejnych, wyciąganych z tego konkluzji.
- Nie uważamy za trafny i udowodniony zgodnie ze standardami naukowymi wniosek, iż „przyczyną drastycznego pogorszenia stanu siedlisk priorytetowych dla Wspólnoty jest ignorowanie zaleceń wynikających zarówno z wiedzy nowej

¹ https://www.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/mos/Aktualnosci/marzec_2016/Sprawozdanie_Bialowieza_PDF.pdf

z zakresu leśnictwa, jak i wiedzy praktyków”, ani że zaledwie kilkuletnie ograniczenie pozyskania drewna było przyczyną uruchomienia procesów gradacji patogenów i spowodowało „zamieranie milionów drzew klonu wiązu, lipy, olszy, brzozy, jesionu, dębu, świerka i sosny”. Podczas konferencji nie analizowano szczegółowo wpływu na gradację kornika drukarza (obejmującą niemal wyłącznie świerki) takich czynników, jak np.:

- nietrafny dobór udziału poszczególnych gatunków w zalesieniach prowadzonych w ramach przeszłej gospodarki leśnej (nadreprezentacja świerków na siedliskach innych niż borowe, w tym grądowych),
 - wprowadzenie niekorzystnych zmian stosunków wodnych (w tym w wyniku budowy zbiornika Siemianówka czy wadliwej konstrukcji lub złego utrzymania grobli i dróg, skutkujących zablokowaniem bądź ograniczeniem lokalnych przepływów wody),
 - dodatkowego osłabienia świerków i zwiększenia ich podatności na inwazję kornika wskutek kilkuletniej fluktuacji warunków pogodowych, powiązanej ze zmianami klimatu.
- Podczas Konferencji nie poddano krytycznej analizie, opartej o standardy naukowe, twierdzenia, że w warunkach Puszczy Białowieskiej zwalczanie kornika proponowanymi metodami, opartymi o aktualną praktykę gospodarki leśnej, zwłaszcza podjętymi w końcowej fazie jego gradacji, będzie bardziej skuteczne, niż pozwolenie na działanie naturalnych czynników regulacyjnych.
 - W trakcie dyskusji nie omawiano rodzajów obiektów z Listy Światowego Dziedzictwa UNESCO ani kryteriów ich kwalifikacji. Konkluzja, że Puszcza Białowieska zasługuje na wpisanie na tę listę jako dobro kulturowe, gdyż jest to „dzieło rąk ludzkich” (i „dziedzictwo kulturowe miejscowej ludności”), jest co najmniej dyskusyjna. Choć podczas tej Konferencji postulat taki był artykułowany, nie analizowano go w oparciu o kryteria UNESCO. W naszym przekonaniu, w żadnym wypadku ewentualne rozważania w tym zakresie nie powinny podważać obecnego statusu Puszczy Białowieskiej jako dobry przyrodniczego, wpisanego na listę Światowego Dziedzictwa UNESCO na podstawie kryteriów IX i X (jako „wyjątkowy przykład reprezentatywny dla trwających procesów ekologicznych i biologicznych, istotnych w ewolucji i rozwoju ekosystemów oraz zespołów zwierzęcych i roślinnych”, „obejmujący siedliska naturalne najbardziej reprezentatywne i najważniejsze dla ochrony *in situ* różnorodności biologicznej, w tym te, w których występują zagrożone gatunki o wyjątkowej, uniwersalnej wartości z punktu widzenia nauki i ochrony przyrody”). Jesteśmy przekonani, że to właśnie owe naturalne procesy, siedliska i gatunki, są największym walorem Puszczy Białowieskiej, i to ich zachowanie powinno być priorytetem przy ustalaniu metod ochrony tego wyjątkowego kompleksu leśnego.

Akceptujemy prawo każdej grupy interesów czy środowiska reprezentującego określony pogląd, do organizowania konferencji, podczas której dobór uczestników, prelegentów i tematów wystąpień ma wykazywać słuszność danego podejścia. Przyjęliśmy zaproszenia do udziału w tym wydarzeniu, aby zapoznać się z argumentami mającymi przemawiać za stanowiskiem odmiennym niż to przedstawione przez Państwową Radę Ochrony Przyrody, Komitet Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk, rady wydziałów przyrodniczych kilku renomowanych uczelni, wiele organizacji zajmujących się badaniem i praktyczną ochroną przyrody oraz licznych ekspertów – w tym leśników. Prosimy jednak o uszanowanie naszego prawa do samodzielnej ich oceny i odmiennej opinii. Jak wskazaliśmy wyżej, część omawianych „Wniosków Konferencji” dotyczy zagadnień, które w ogóle nie były

przedmiotem rozważań, a wielu wniosków nie podzielamy. W związku tym wnosimy, by przy upowszechnianiu tego dokumentu zaznaczać, że nie jest to jednolite stanowisko wszystkich uczestników Konferencji i niektórzy zgłosili do niego *votum separatum*.

Z poważaniem,

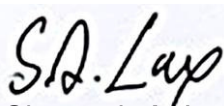
uczestnicy Konferencji
pt. „Puszcza Białowieska – mity, fakty i przyszłość”:

dr hab. Jacek Borowski
Polskie Towarzystwo Dendrologiczne

dr inż. Andrzej Kepel
Państwowa Rada Ochrony Przyrody

dr Sławomir A. Lux
Polskie Towarzystwo Etologiczne

dr hab. Anna Orczewska
Wydział Biologii i Ochrony Środowiska UŚ,
Katedra Ekologii

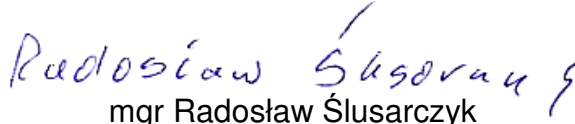
mgr Alicja Pawelec
Uniwersytet Warszawski,
Wydział Biologii

dr hab. prof. UŚ Adam Rostański
Wydział Biologii i Ochrony Środowiska UŚ,
Katedra Botaniki i Ochrony Przyrody

prof. dr hab. Piotr Skubała
Wydział Biologii i Ochrony Środowiska UŚ,
Katedra Ekologii

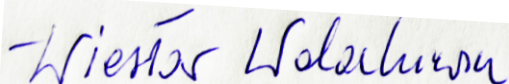
mgr Radosław Ślusarczyk
Pracownia na rzecz Wszystkich Istot

prof. dr hab. Barbara Tokarska-Guzik
Wydział Biologii i Ochrony Środowiska UŚ,
Katedra Botaniki i Ochrony Przyrody

dr hab. Jacek Urbaniak
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
Katedra Botaniki i Ekologii Roślin

dr hab. Wiesław Walankiewicz
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny
w Siedlcach, Katedra Zoologii

Do wiadomości:

- 1) Pozostali sygnatariusze „Sprawozdania z przebiegu wraz z wnioskami Konferencji...”:
 - Prof. dr hab. Ryszard Terlecki – Przewodniczący KP PiS
 - O. dr Zdzisław Klafka CSRS – Rektor Wyższej Szkoły Kultury Społecznej i Medialnej
- 2) Opinia publiczna